

וקראת לשבת עיונג

אלון מרין הפאכר באקדפ וברסול פלאו

גליון מס' 864

ראש השנה

א' תשרי התשפ"ז

לתגובות, הערות והארות ולקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סליבה ע"ה | לע"נ אסתר מייסה בת זהיריה ע"ה | לע"נ יצחק בן מייסה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ מרדכי בן אסתר ע"ה | לע"נ רחל שנהיה בת מנורה ע"ה

מערכת העלון מאחלת לכל קוראיה ולכל בית ישראל ברכת שנה טובה ומבורכת. תחל שנה וברכותיה.

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

בפתח הגליון

ברכה"ג אלון מאיר ואלק"ג צ"ס

המלך - שתמליכוני עליכם

מובא בספר "לקח טוב": רבי פסח קרון שליט"א כותב בספרו "סביב שלחנו של המגיד", כי אחת המטרות החשובות ביותר של ראש השנה היא, שכל יהודי יכריז וגם יבין שה' הוא המלך והשליט על כל הבריאה כולה. מסיבה זו אנו מזכירים פעמים רבות בתפלות ראש השנה את שילטונו של הקדוש ברוך הוא על הבריאה. אנו אומרים "המלך הקדוש" בכל תפילות "שמונה עשרה" מראש השנה ועד יום הכיפורים.

בתפלת מוסף של ראש השנה תיקנו לומר עשרה פסוקים של מלכויות המהווים עדות חותכת מן התורה, מן הנביאים ומן הכתובים, שה' הוא המלך. ונוספים לזה פיוטים רבים שהנושא המרכזי שבהם היא מלכותו יתברך. [וכבר עוררו אותנו בעלי המוסר, שבכל המערכת הגדולה של המלכות ה' עלינו, לשים לב שלא נשכח להמליכו גם עלינו...]

במקביל להיות יום זה יום הכתרת מלכו של עולם, מהווה יום זה יום דין ומשפט לכל באי עולם. ומן הראוי היה שנהיה מוצפים ברגשי פחד וחרדה מפני ההחלטות הצפויות לגבי עתידו של כל אחד ואחד מאיתנו. ואכן מסופר על גדולי עולם, שהלכו ביום ראש השנה אחוזי חרדה מפני אימת הדין.

הספר דלהלן ממחיש לעיני הקורא מעט מעוצמת הפחד שחש האדמו"ר רבי אהרן מקרלין זצ"ל ביום הזה.

מקובל היה שה' בעל תפלה" בתפלת שחרית של ראש השנה פותח בנגינה שיש בה ביטוי לרצינות וכובד ראש, כיאה לאדם המכין את עצמו לבוא אל המלך. והמנגינה הולכת ומעצימה את ביטוי כבוד הראש שבה, עד שבהגיעה לשיאה מכריז ה' בעל תפלה" בקול מהדהד "המלך" !!!

פעם אחת עבר רבי אהרן, האדמו"ר מקרלין, לפני העמוד בתפלת שחרית דראש השנה. הוא פתח כמקובל בנגינה, וכשהתקרב לשיא והחל לומר "המלך", לפתע התעלף. המתפללים חשו לעברו, ולאחר זמן קצר שבה אליו ההכרה והוא המשיך בתפילה. לאחר התפילה שאלוהו החסידים: מה היתה הסיבה לעלפונו?

השיב הרבי לשואלים ואמר: הגמרא במסכת גיטין (נו, א) מתארת, כיצד יצא רבן יוחנן בן זכאי מיירושלים כדי להתחנן בפני המצביא הרומי אספסינוס קיסר, ולבקש על חייהם של אחיו היהודים.

כאשר התיצב רבן יוחנן בן זכאי בפני הקיסר, אמר לו: "שלמא עלך מלכא, שלמא עלך מלכא" (שלום עליך המלך). השיב לו אספסינוס: "מייחבת לי תרי קטלא" (הינך חייב מיתה משתי סיבות), "חדא דלאו מלכא אנה, וקא קרית לי מלכא" (ראשית, משום שקראת לי מלך בעוד שאיני אלא מצביא), "ותו, אי מלכא אנה, עד האידינא אמאי לא אתית לגבאי?" (ועוד, אם אכן מלך אני, מדוע לא באת אלי עד היום).

כאשר ניגשתי לפני העמוד, סיים הרבי את דבריו, נזכרתי בסיפור זה. ושאלתו הנוקבת של אספסינוס פילחה את ליבי במתכונת התואמת להרגשת הלב בעת ההכרזה המרוממת והנרגשת "המלך". ואמרתי בלבי, הרי עתה ברגע זה יכול אני להישאל על ידי מלך מלכי המלכים שקראתיו בשם "המלך" אם מלך אני, כיצד יכולת שלא לבא לפני (בחרטה) עד היום! והתעלפתי...

שאלה זו צריכה להישאל על ידי כל אחד מאיתנו בכל יום מימות השנה, וקל וחומר בראש השנה.

בתוקף תפקידו של מרן זצ"ל כרבה של ת"א יפו, היה הסדר כך, שבימי ראשון ושני בשבוע הרב האשכנזי דאז, היה מטפל בענייני הכשרות, כשרבנו מטפל בכל ענייני מקוואות ונישואין, ובימי שלישי ורביעי בשבוע להיפך, רבנו מטפל בענייני הכשרות והרב האשכנזי בענייני מקוואות ונישואין.

היה זה בערב ראש השנה החל ביום שני בשבוע. לצורך הסימנים של הלילה, שחטו בבית המטבחים המקומי מאה כבשים. אלא שכאשר נגשו הקצבים לנקות את הבהמות, מצאו כרס אחד נקוב במסמר מצד לצד באופן שהבהמה נטרפה לגמרי, אך לא ידעו מאיזו בהמה הוא. וכאן נוצרה בעייה, האם צריכים לזרוק את כל הכבשים, כי כל בהמה יש בה צד טרפות, וישחטו מאה אחרים או שהאיסור בטל ושרי לן ויאכלו וישבעו. הרב רבינוביץ ראש מחלקת הכשרות וחבריו הזדרזו ללשכת הרב הראשי האשכנזי (שביום זה הוא מטפל בענייני הכשרות) כדי לדעת בדחיפות מה לעשות. הרב האשכנזי שמע את הבעייה, והוא שהיה בקי בתלמוד ירושלמי בפרט, החל לפלפל עימם, בירושלמי כתוב כך, ולכאורה כך, הלך סחור סחור ובמטרה לא החטיא, לא פסק. מבית המטבחים התקשרו לשמוע מה פסק הרב, ואמרו להם שהוא עדיין מפלפל. משראה ראש מחלקת הכשרות שאין בידיהם הכרעה, בלי משים חמק עבר היישר אל לשכתו של רבנו שממול והודיעו על הבעיה הסבוכה אליה נקלעו. רבנו ידע שהרב האשכנזי צריך לטפל בזה אבל יש בעיה וצריך לפותרה, הוא לא רצה שהרב האשכנזי יפגע שהוא יפסוק להם במקומו. ולכן אמר לו: "תחזור ללשכתו ואני כבר אסדר את העניין. לאחר כמה דקות, דפק רבנו בדלת לשכתו של הרב האשכנזי, וכאילו לתומו בא להתיעץ עמו על ענייני נישואין ובתוך הדברים שאל רבנו על הנוכחים במקום. הרב האשכנזי אמר לו, כי יש בעיה – מצאו כרס של כבש נקוב שהתערבב במאה כבשים והירושלמי אומר שלא מתבטל. על אתר אמר לו רבנו את הפסק להיתר, וכמו שנימק ב"שלחן גבוה" והכל בא על מקומו בשלום.

מטמונים מהפרשה הגיגים ומעשיות

בראש השנה אנו זקוקים לרחמים מרובים, ואנו אכן מבקשים מה' ית' רחמים: "אבינו מלכנו חסו ורחם עלינו", "רחם עלינו כרחם אב על בנים". למעשה במשך כל השנה אנו מבקשים רחמים: "קבל ברחמים וברצון את תפילתנו", רחם ה' אלקינו עלינו" וכו'.

ואיך אכן זוכים לרחמים?

במדינה אחת, שני גנרלים חשובים, אשר במשך שנים שירתו נאמנה את המלך, נתפסו בעוון חמור מאוד. המלך בכבודו ובעצמו ביקש לדון אותם. בזמן המשפט השנים בכו והתחננו על נפשם והזכירו למלך עד כמה היו נאמנים, ואיך שמסרו נפשם בקרבות מסוכנים למען הוד רוממותו וכו'.

המלך שהיה רחום וחנון פסק, שהם לא חוזרים לתפקידם הקודם, אלא ישרתו את המלך בפרקליטות הצבאית, שם יש מחסור בכוח אדם. השנים הודו למלכם הנערץ ושמוחו מאוד על ה"עונש" הקל.

כאשר התייצבו למחרת במקום המיועד, התברר להם שהם וקצין נוסף נדרשים לשפוט את החיילים הסוררים.

החייל הראשון שבא להשפט, הואשם בעוון עריקת. משנשאל מדוע הוא ברח מבסיסו, השיב החיל שהוא פשוט התגעגע לאימו האלמנה, ואף היא התגעגעה אליו מאוד, ושלחה לו מכתב מרגש שנכספה נפשה לראותו...

הקצין הראשון כעס מאוד וטען שזה לא יתכן שחייל מצבא המלך יעשה ככל העולה על רוחו, ופסק להחמיר בדינו את מלא העונש שאפשר להטיל על עון זה. לעומתו הקצין השני דיוקא הבין לליבו של החיל, ריחם עליו ואמר שזה נכון שהוא ביצע עבירה חמורה ומגיע לו עונש, אבל גם יש להתחשב במצבו של החיל ובאימו האלמנה, לכן יש להקל בעונשו.

הקצין הראשון כעס ואמר שאסור לרחם, יש להחמיר עם החיילים, צבא זה לא גן ילדים, ואם לא נחמיר איתו, חיילים נוספים יעקרו ואז לא יהיה לנו צבא. חיילים להענישו בחומרה רבה למען ישמעו וייראו.

כאשר שאלו השניים לדעתו של הקצין הנוסף, הוא טען שהוא לא יכול לפסוק בדין זה, כי בשביל זה צריך שופט צבאי.

השניים שאלו בפליאה אבל אתה שופט צבאי, לא כן?

הקצין צחק ואמר: "לא, אני כאן מטעם המלך, בשליחות מיוחדת. עתה הסתיימה השליחות ועל שלושתנו לחזור כעת אל המלך". כאשר חזרו השלושה אל המלך, דיווח הקצין השלישי למלך את כל אשר נעשה במשפט.

המלך פסק לקצין הראשון גלות לסיביר במשך 30 שנה עם מלקות ועיניו, ואילו לקצין השני פסק 30 ימי מחבוש בכלא צבאי.

הקצין הראשון, צעק: "זה לא הוגן, הרי שינינו עברנו בדיוק את אותה העבירה".

המלך השיב: "הלא אתה בעצמך אמרת שאסור לרחם וצריך להעניש את החיילים במלא חומרת הדין".

אומרים לנו חז"ל: "כל המרחם על הבריות - מרחמים עליו מן השמים". ככל שאתה תרחם יותר ותשפוט לטובה את הזולת, כך ירחמו עליך וידונו אותך לטובה מן השמים ביום הדין.

ביני לבני

הרה"ג **יחיאל פליסקין** שליט"א
מח"ס "שתולים בבית השם" ועוד

יש מחיר

לביקורת (ב)

מה עם המחשבות

שלנו?

כדאי שנעצים את הצוות הלימודי כבר במחשבות שלנו, כי שם הכל מתחיל.

פשוט לחשוב מדי פעם על כך:

שאנו מלאים בהכרת הטוב לצוות החינוכי, שמשכים לעבודתו מדי יום בעקביות, במסירות, בחורף ובקיץ, כשמסתחשק וכשלא, ומבילים את מיטב יומם וחייהם – בכיתה, מול הילדים שלנו, כדי ללמד אותם.

שמכנינים כל יום שיעור מחדש, מסתייעים בכל התורה והחכמה שרכשו ברוב יגע, כדי למלא את חובתנו שלנו – ללמד את ילדינו תורה, החל מא' ב' ועד לשיעורים הגבוהים ביותר. ואף במקצועות חול, הנצרכים לחיים תקינים.

עולים במעלות הגות, מחשבה ומוסר

"בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, שנאמר: "היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם". "אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: וכולן נסקרין בסקירה אחת". ופירש רש"י: "ואף על פי שעוברים זה אחר זה".

כיצד מתיישרים שני מאמרים אלה?

על מדוכה זו ישב ה"סבא מקלם" זצ"ל, אשר יישב את הדברים על פי דברי ר' ישראל מסלנט זצ"ל, על הפסוק "אל אמונה ואין עול, צדיק וישר הוא". מה שבח הוא למשפטי השם יתברך שאין בהם עוול, וכי במשפטי בני אדם מותר שיהיה עוול? ר' ישראל סלנטר הסביר שבמשפט בשר ודם נלקח בחשבון רק שיעור הצער והכאב של החוטא עצמו, ואף שבהכרח מעונשו של החוטא נגרם צער וסבל גם לסובבים אותו, אם זה לבני משפחתו או לידידיו ומכריו, הרי אין באפשרותו של בשר ודם להתחשב בכך בגוזרו את עונשו של העבריין, נמצא אפוא, שבכל עונש שניתן ע"י בשר ודם, בוודאי נענשים וסובלים גם אלו הנקיים מכל חטא ואשמה.

אבל להבדיל, משפטי ה' אינם כן, כל פרט ופרט נלקח בחשבון – אין צער, ולו גם הקטן ביותר, הנגרם לאדם בדרך מקרה. עונשו של החוטא, כמו גם של הסובבים אותו, נמדד בדיוק מופלא. אם עלול להגרם צער או בווה לאדם אחר שאינו ראוי מצד עצמו לעונש זה, הרי לא ייענש החוטא כלל וכלל. וכן גם מתפרש הפסוק: "משפטי ה' אמת – צדקו יחידיו".

כך יתפרשו גם דברי הגמרא: אמנם כולם עוברים לפני הקדוש ברוך הוא זה אחר זה, כלומר, כל אחד נדון לבדו לפי זכויותיו וחובותיו, אף על פי כן עדין יש מקום ל"כולם נסקרין בסקירה אחת", שאם יש אחד בכולם שאין מגיע לו הצער, נפטר גם החוטא מעונש.

הגר"א לופיאן זצ"ל היה רגיל להוסיף, שלאור הדברים כדאי לאדם להרבות לו ידידים ואוהבים, ועל ידי כך יוכל להנצל ביום הדין. שכן, אף אם יחטא ולפי מדת הדין יגיע לו עונש, יצטרכו בשמים לקחת בחשבון את הצער שיגרם על ידו לידידיו. ואם הם טובים וישרים במדה כזו שאין מגיע להם הצער לא יענישוהו בזכותם, כי משפטי ה' אמת צדקו יחדיו.

הסבא מקלם זצ"ל היה שואל שאלה זו, היאך מתאימה הרגשת הבטחון שצריכה להיות ביום הדין עם רגשי היראה והפחד מאימת המשפט, והיאך יתכן לאחר שידוע חובתו וכמה רחוק הוא מהשגתה, שיהיה לו בטחון שיצא זכאי בדין? ותשובתו, כי באמת, כלל ישראל כולו בטוח הוא שיצא זכאי במשפט, אבל כל יחיד ויחיד עומד הוא בסכנה גדולה, וחייב לירא ולפחד מאימת הדין. ומעתה, זו היא העצה היעוצה ליחיד כדי שיצא זכאי כאשר ישתדל לא להיות נפרד, אלא יהיה חלק מן הכלל, וכשם שהכלל בטוח, כן בשעה שהיחיד יעשה לחלק מהכלל, כן יהיה בטוח שיצא זכאי בדין. ומפורש הוא במדרש בפרשת נצבים: "אתם נצבים היום כלכם", כולכם הינו, הכלל כולו, כי הכלל בטוח.

ומהי הדרך שבה נעשה היחיד לחלק מהכלל, והיאך מתבטלת יחידותו ומצטרף הוא לתוך הכלל?

נראה בשעה שאין האדם דואג רק לטובתו האישית וצרכיו הפרטיים, ותפילותיו ובקשותיו ביום הדין צריכות להיות לא רק עבורו ובני ביתו, אלא להתפלל ולבקש עבור כלל ישראל. ואז יש לו תקוה לעמוד ביום הדין.

שמשקיעים זמן ומחשבה איך לחזק את הכיתה, ואיך להעצים אותה.

שמלא פעמים ביום, הם מתעלים מעל עצמם, ומגייסים עוד טיפת סבלנות, כדי לשמור על כבודם של הילדים המארגרים שלנו, או של השכנים...

ואם ממש קשה לכם לחשוב את כל זה, רק תחשבו על משהו פשוט: מה היינו עושים בלעדיהם? אם לא המוסד והצוות, אז כל הילדים שלנו היו – ברחוב!...

כשאלו יהיו המחשבות, אנחנו נשדר אותן בכל דרך, לילדים שלנו, ואף ישירות לצוות החינוכי, וכך נראה בס"ד יותר הצלחה.

צידה לדרך:

לא מספיק להתאמץ ולהכניס את ילדינו למוסד המוצלח, עיקר המבחן שלנו הוא בלחזק את מערכת היחסים עם הצוות, שהוא חשוב לא פחות מכל מערכת יחסים אחרת בחיינו.